

ABONNEMENT
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 500 Ptrs.

ADRESE
"İctihad,, Constantinople
Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
1 Avril 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
Mo: 294

ABONEMAN:
Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi
Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
1 Nisan 1930

İktisadî derdimizle mücadele[*]

(İctihad) ın müdir fikirlerinden, 25 seneden beri etrafında dolaştığım ve zekâların dikkatini üzerinde tutmak istediğim müdir fikirlerinden birincisi şudur:

Hürriyetlerin akdem ve akdesi vicdanı hürriyetidir: itikadını intihab ve itiraf etmekte olmayan kimse ruhunun yarısını gaybeder.

İkincisi de şudur :

Ferdi ve maşerî istiklâllerin anası da iktisadî istiklâldır.

Aziz ve muhibbim Feridun Faik Bey efendi iktisat mevzuu üzerine benden bir musahabe istediği vakit aziz vatanımızın iktisadî vaziyeti hakkındaki hatıralarımı ve mülâhazalarımı bir kaç kâğıt üzerine yazdım. Size bunları arz edeceğim. Fakat bunları dinlemeden evvel size söylenmesi lâzım olan bir nokta vardır bu şimdiden söylenmezse üzerinizde sözlerimin bir ümid zayıflığı husule getirmesi ihtimali olur.

Ben iktisadî vaziyetimiz hakkında bedbinim, Fakat benim bedbinliğim faal bir bedbinliktir. ve nikbinlik den çok hayırlı ve feyyazdır. İki dürlü bedbinlik vardır biri yeis ve fütura düşürür. diğeri insanın son derece çehdini ve faaliyetini tahrik eder. Benim bedbinliğim bu sonuncu cinstendir. Benim bu husustaki bedbinliğim hasta olan bir adamın hasta olduğunu bilmesi , hasta olduğunu kabul etmesidir. Bir hasta için hasta olduğunu görmesi bir bedbinliktir. Fakat bir hastanın iyi olmasının en müessir çaresi hasta olduğunu bilmesi ve itiraf etmesidir. Bir adam hem hasta olur hem de halini nikbinane görür ve allaha emanet turp gibiyim derse, kendisini bu surette tedaviden müstağni görmesinin neticesi ne olur malûmdur.

Milletimiz yakın ve uzak mazide mucizeler

[*] 18 Mart 1930 da Üsküdar erkek « lycee » sinde verilmiş « Confrance » dır .

göstermiştir. İstiklâlin kıymetini ve tadını bilmiştir. Beni 24 senedenberi iktisadî istiklâl diye feryad ettiren milletimin ruhudur, cismanî ve ruhanî hayatımın nusğu asıl milletimizin derinliklerinden geliyor. Hakikatla karşı karşıya gelmek cesaretlerin en büyüğünü ister. Göstereceğim mavekalar ve bi aman rakamlar önünde metin durmağa ve titremeye ve bunlardan yeis değil kuvvet ve irade şiddeti almaya sizleri davet ediyorum. İlim, Azim iki kanadımız olacak. İlmin şuarı fazilet ve daima vasıl olduğu hedef haysiyyet ve saadettir.

Fransanın sabık baş vekili olan ve milletin dostu olduğunu üç gün evvel bana göndermiş olduğu resminin altına *Hommage d'un ami de la Turquie* diyerek imzasile teyid etmiş bulunan fazıl ve âlim E. Herriot nun « Patriotisme écanomique » dediği iktisadî vatanperverliği biz yalnız yerli malları kullanmakla eda etmiş olacağımızı zannediyoruz.

Yerli malları, yerli malları diyoruz ve bir yerli malı aldığımız ve bunu kullandığımız zaman bir yürek rahatı ve birazda millî ve hamiyetkâr bir gurur duyuyoruz. İctihad Evinin hemen yanında boş bir arsa vardı, bunu Selânik'li bir vatandaşın aldığını ve buraya bir çorap fabrikası yapacağını öğrendiğim vakit çok sevinmiştim. Üç ay sonra, iki katlı beton arme bir fabrikanın vücade geldiğini gene memnuniyetle gördüm. Bundan bir hafta evel yeni ve gayyur komşumun fabrikasının kapısını çaldım , karşıma çıkan delikanlıya fabrikanın sahibini ve fabrikayı ziyarete geldiğimi söyledim, buyurun dedi . Kalem odasına girdim ve akibinde fabrikanın sahibi Bey geldi hüsnükabul etti. Ben komşunuz falanım, memleketimizde sanayî'nin büyümesine hizmet eden müessisenizi görmeye ve sizi tebrike geldim dedim. Teşekkür etti ve beni, fabrikasını gezdirmeye başladı, bu fabrikada iplikden ve ipekden çoraplar yapılır. Yirmi

beş kadar genç kız çalışır. Makinaların yanında yığılı ve içleri dolu sandıklar vardı. Bunlar nedir dedim, çorap ipliği dedi. Hangi makine yapıyor dedim, bunu yapmak haddimiz mi ipliği gördüğünüz gibi masıralara sarılı olarak Avrupadan alırsınız dedi. Diğer sandıkları da açdı bunlarda ipek dedi. Elbette bunları olsun Bursadan alırsınız, dedim; hayır efendim bunu da Avrupadan alırsınız dedi. Şu halde yerli malı bunun neresinde dedim? Mahcup durdu. Anlaşıldı ki yerli malı olarak Avrupanın göndermiş olduğu makineyi çevirmekten ibaret kalıyor. Yedikulede birkaç kösele fabrikası var. Bunlardan İsmet kardeşlere âit olanı ziyaret ettim. İsmet kardeşler boşnaklardır. yani müslüman sırpdirler Avrupalı ve Avrupa ırklarındandır. Onlarda belîğ bir sanayi ve teşebbüs zekâsı vardır. Adana'da boşnak Salih efendinin pamuk ve çigit fabrikasını 150 beygirlik muazzam iki motor işletir kendisi sa'yizekâsile milyoner olmuştur. Hasenat ehlidir. Bir göz hekimine ayda iki yüz lira maaş vererek fakirlerin gözlerini meccanen tedavi ettiriyordu. Bunu burada bırakalım. İsmet kardeşlerin kösele fabrikasını ziyaret ve tetkik ettim. burada hazırlanan nere malları olduğunu sordum. en ziyade Cenubi Amerika mallarıdır dedi. Bizim sığırların derisi yok mu? dedim. Bizim sığırların derisi ancak kadın ayak kaplarının köselesi olabilir; incedir. derisinden kösele yapılabilecek sığırlar 200 ila 300 kiloluk olmalıdır. Bizimkiler küçük ve zaiftir. Avrupadan ve Amerikadan gelen derilerin sığırları 500 kiloluk bunlar arasında 1000 kilo gelenlerde vardır. İmalâthanemizde hazırladığımız köselelerin 100 de doksani hariçten gelir ancak yüzde onu yerli mahsuludur.

Hatta debagatta kullandığımız tanin (Kap) dan, « koprako ise Argentineden gelir ». İzmirimiz palamut hıttası da ve tanin palamutundan çıkarılırken biz etek dolusu paramızı bir İngiliz Afrika müstemlikesi olan Cap a veriyoruz, dedi. Pamuk, ipek, yün mensucat fabrikalarımızın çıkardığı ve yerli malları dediğimiz pamuk, ipek, yün kumaşların yerli malı da böyledir

Cap ın tiftiği, tiftiklerin piyasasını istila etmiştir. Argentine'nin buğdayı bütün dünyayı besleyecek derecede çoğaldı. Müttehedei Amerikanın pamuk ve buğdayı, (Sudan) in pamuğu Mançister piyaeasını hâkimane istila etmiştir.

(Mabadi gelecek nushada)

Dr. AB. Djeddet

YARATMALI!

[Créer]

Yazan : Fransanın sabık Başvekili

Edouard Herriot

— 6 —

Zengin ve zi şevket hayatı bize talim eden Renaissance, mücahidlerin nasiyesi için süngüler gibi trâside, sağlam bir bilek gibi damarlı, genç başların saçları gibi parlayıcı, etli ve tek çekirdekli siyah meyvenin rengile mizalanmış yapraklı taflan dalı saklar. Mezara, sıkılğan dalları, ağacına sokulan servi iğini takdim eder. Güzel hayat fi'il ile fikrin biri birini lâyenkati, kontrol ettiği hayattır. Bu günün genç fransızlarına tekelif etmek istedigimiz hayat, bu hayattır. M. Bergson un felsefesi şu neticeye varıyor ki hayatın zaferi, yaratmadır. Bu zaferden vazıh bir işaretle haberdar oluruz: sürur. Bizden varlığın muhafazasını elde etmek için Tabiet hazzın hilesini düşünmüştür. Fakat yalnız hakiki ibda', hakiki yaratma sürur ile müterafik olur. Philosophe, yazar, der ki hayatı beşerinin hikmeti vücudu, artistin ve âliminkinden farklı olarak her ande ve bütün insanlarda tâ' kib olunabilen bir yaratmadır. Kendisini kendi vasıtasile yaratma, azdan çok çıkaran, hiçden bir şey çıkaran ve dünyada mevcud zenginliğe layenkati ilave eden bir cehd ile şahsiyyetin büyütülmesi, [hayatı beşerinin hikmeti vücudu işte bu yaratmadır] [*] Hakiki insan bir dëmiurge dır. [**]

[*] *L' Energie spirituelle* Paris 1919 p25

[**] Dëmiurge Platon un «Timée» sinde alahdır a' zem artistdir. Haddi zatında gayrimuayyen, kaçıcı olan bir maddeye, ta'ayyun, intizam ve eyilik idhal ederek dünyayı yapar. Dëmiurge mubdi' yaradıcı degildir çünkü cihani yokdan çıkarmaz, maddeyi yaratmaz. (Gobelot).

Mütercim